

نورک پوری

نورک ادبافلری مرکز لیبیتی طرفندره نشر اولنور .

[اون آلتنجی سنه]

جلد ۶

ایلول ۱۹۲۷

نومرو ۳۳

دوغومله عىراق دار بعضى عادت و عىرافى

نصيبه كىمك : البسه ويا كىمك يقاسنى دىكدكلى زمان حامله بر كىمسه نك نصيبه كىرلى . او زمان قابىدن ارلك كىررسه ارلك چوجق ، قادين كىررسه قىز چوجق دنيايه كلىر . كىمسه كلزسه البسه بى كىن قادين طيشارى يه چىقوب باقار ؛ قىز كورورسه قىز ، اوغلان كورورسه اوغلان دوغورور (اوشارلى محمدبك بازار اورىن) .

استانبولده دوغاق چوجقك ارلك ويا قىز اولدىغى آكلامق اىچون يقىنلردن بر قادين ، حامله نك خبرى اولمادن بر يابى (اورتو) نك آلتى بر مقاص و بر بچاق صاقلار . حامله او طى يه كىردىكى زمان مقاص اوستىن او طورورسه قىز ، بچاق اوستىن او طورورسه اوغلان دوغورور .

نصيبه باغوما : چوجق دوغدىنى زمان نه يه صارى لاجقسى ونه كىد بىرنه جكسه بوتون لوازمى بر بوغچه يابىلىر ؛ بر تربى يه بالخاصه اىوب سلطانى كىربىلرك اوراده اوقوتىلور . خواجه بوغچه بى صارى دقن صوكره ، او بوغچه چوجق دنيايه كلنجه يه قدر آچىلماز (استانبول) .

مىرچى طاقنى تىرلىر : چوجق دوغمازدن اول چوجقك چاشىرلىله بشىكى كلنك آننىسى طرفدن حاضر لانىر . وكوزىل اىشلمىلى بر بوغچه دروننده دامادك اوىنه كونده رىلىر . چوجق دنيايه كلد كدن صوكره خصم ، اقربا وقومشولر طرفدن

چوجوغه هدییه و خاطره اولق اوزره مختلف زینت آلتونلری ، و جاشیر طاقی کتیریلیر و زیارتچیلره لحوسه ییئاغنک یانسه قونارق تشهیر ایدیلیر (قونییه-طورغودبک) .
 لحوسه ییئاقده ایکن باشنه بیاض یاشیق و قیرمزی تول باغلارلر . قیرمزی آلتون طاقارلر . بیکه کلن هدییه صاحبی-saci عنوانی ویریلیر (قیصری) . لحوسه ییه قیرمزی شکر هدییه اولارق کوتوررلر؛ آل قوردهله و آل قروب باغلارلر . یکی چوجنی کورمکه کیدنلر ایه یاراسی اولارق بر مقدار باره کوتوررلر . بو بارا لحوسه نك یاصدینی آلتنه قونور . بالآخره ایه طرفندن آلینر . اکر هدییه آلتون ایسه چوجنکدر . ایه آلاماز (سیواس) .

لحوسه لقمه نرایییر : چوجوق دوغمان اول والده-سینه بر جوق ندیرلر یاییلیر . مثلا یانسه یکی دوغورمش و قرق کوننی هنوز اکال ایتمه مش بر آنا کتیریلنر؛ صبی بولندیرلماز . مصحف شریف بولندیریلیر . قادین دوغورمقده زحمت چکه چک اولورسه غازی بر قلیج اوزرندن آلتایرلر . شاید اونکله ده شفا اولمازسه غزایه کیتمش و غازی اولمش بر ذاتک قوشاغی بلنه باغلانیر (قیصری) .

حامله قادینی اصلا بوش بر اقالرلر . آل باصماندن قورقیلور (ایضاحات کله جکدر) . و آل باصماندن قورقولار ق اوستنه قیرمزی اورتیلر . جراحی سوندورمزلر . چوجوق کیچ دنیایه کلیرسه اذان او قورلر (آوشارلی محمد بک) .
 لحوسه لره آل دنیان غیل کابوسک باصمامسی ایچون یاصدیقلر آلتنه انعام شریف و دمیر آلات قونور (بنیان) .

آل قاریسی کله مسی ایچون یاصدیغه آینه صوقارلر و قبونک آرقاسنه سوپورکه قورلر . اوده محقق ارکک چوجوق بولندیریلیر (سیواس) .
 لحوسه نك یالکیز قالمق مجبوریتی اولدینی زمانلرده ییئاغی یانسه آناختار و سوپورکه قونیله رق جن و شیطان تسلطندن محافظه اولنور . (بکشری - صوفن مأموری دمه افندی) .

آل قاریسی رباضرر آل قیزی (آرشار)
 قادینلر لحوسه لقمه فضلہ قان ضایع ایتدکلرندن اوزرلرینه بر آغزلق چوکره ،

یورغان داغ کبی اولور . بسیط اهالی آل قاریسی دیه بر خیال تصور ایدر : آل قاریسی توصیفاتی : آل قاریسی قادین شکنده صاجلری اوزون اولوب مملریخی کریدن اوموزلرینه آطمه مقتدردر . آياقلى اللرى غایت کوچو کدر . چهره سی فنا اولوب اك زیاده حیوانات آخیرلرنده بولنیر . حیوانلره بینه ر . حیوان ترلرسه آل قاریسك بیدیکنه حمل ایدیلیر . بونی طوتمق ایچون حیوانه بالان ووررلر واوزرینه باطسین دیه جوالدیز دیزرلر (سیواس) .

آل قاریسی لحوسه یه نصل کورینور؟ باشی بوزاغی ویا صغیر باشی ، وجودی انسان کبی ، بویوک وقوتلی اوزون بر قادین شکنده ، لحوسه نك اوزرینه بویلی بینه یاتیور . اونى بوغمه چالیشیور . بو حال اویقو ایله اویایقلىق آراسنده اولیور . اسکیشهرده دهره محله سنده بر آدم . دهره ایچنده کی بر چشمه نك باشنده صباحلین نماز وقتی بو شکله بر آل قاریسی کورر ، صیرتلایه رق : « سنی کوتوروب رزیل ایده جکم ، دیهرک اوینه کتیرمک ایستهر . « براق سنك جنسکدن هر کیمک بر پارچه پاچاوراسی ، بر لحوسه نك اوزرنده بولنورسه بن اوکا دو قونماییم ، دیر ، اوده براقیر . و آرتیق بو حالی ایشیتن لحوسه نك اقربالری ، بو آدمک اقرباسنه مراجعت ایدرلر . کیرلی چاشیرلرندن بر پارچه آلیرلر ، لحوسه نك اوزرینه قورلر ، آل قاریسی کلز . علی العموم آل قاریسندن تحفظ ایچون لحوسه نك یاصدینی آلتنه بیچاق ، ماشاقورلر . یاناغك اطرافنی آیه الکرسی اوقویارق اورغانله چویررلر . یاصدینك آلتنه طوز ، چوره ك ، اونى ده چیق ایله قورلر . قرق کون دیشاری چیقارکن آله ماشاویچاغی آلارق چیقار . بو قرق کون ظرفنده چوجوق اوداده یالکیز قالدینی زمان جنلر ده کشدیرمه سین دییه صالنجاعك اوزرینه بر سوپورکه قورلر . بر لحوسه بی آل قاریسی باصاره آغزی ا کریلیر ، اللری ، قوللری بوزولوب چار بقلانیر و بو خسته بی مطلقا اوقوتمق لازم کلیر (اسکیشهر - محی الدین بك)

لحوسه نك کوزینه آل کیفن بر جن کورینر و لحوسه بی بوغمه کلیر . چوجغنی ایسه قیرق باصار . چوجق بحرانلر کچرر . بویودیکی زمان عقلنه عذر کلیر . (قیصری - اسعد بك) .

آل قاریسی هر کس یاندقدنصکره لحوسه اولان اؤک اوکنه ائنده آتس ایله کلیر. انسان جگری باخاصه لحوسه جگری سورمش (توقاد). آل قاریسی جوجنی بوش بولورسه جگری جگرمش. نوزادک موهوم بر قوش شرندن حیاتی محافظه ایچون بورننه صوفان طاقلییر، سوکره یخیره به قونور (بنیان). آل آناسی عربلرک قوال تسمیه ایندکلی قرمزی رنگلی چوق اوتن بر کوکر جیندن قورقدینی جهته بو کوکر جینی اولرده بسلرلر (اورفلی حسی بک).

قرقلرک قارشیمی : لحوسه لنگ مدتی قرق کوندر. بر قادین لحوسه اولدینی زمان دیکر بر احبابی بو قرق کون ایچنده دوغورورسه ایکی لحوسه نک قرقلی بررینه قاریشقی احتمالی واردر. اونک ایچون یکدیگریله کوروشدیرمز. زیرا قرقلی قاریشدینی کبی آل باصار. کوروشمک ضرورتی موجودسه، قیو اشیکنه کلرک آرقه آرقیه دورورلر. ایکسینکده چوجقلری قوجاقلرنده در؛ آرقه لینه هیچ باقادن چوجقلری دکشیرلر. بو اصولدن صکره اولری آل باصار (استانبول). لحوسه لر طویلو ایکنه دکشیرلر وکندی آرالرنده :

- بن تازه کلین ایدم. کلینلک قرقم دکیشمشدی. اونک لحوسه لقی قرقی دکیشمه مشدی. او زمان طویل دکیشدک دیرلر (قبصری اشرافدن اسمدک). چوجوق دنیا به کلدکدنصکره قرق اولونجه به قدر اؤک خارچنده کیمسه به طوز و آتس ویرلز. باشقه بر قرقلی قادین اوزرینه خبری اولمادن کلیرسه، جوجنی قالدیروب طیشاریدن کلن قادینک قوجاغنه ویرلر. سوکره آلوب تکرار بشیکنه قورلر. بوتون بو تداییره رغماً جوجنی قرق باصاره، ترازینک برکوزینه جوجنی دیکر کوزینه ده آغز لنگجه ات قورلر. آنک طاشدن داراسی آلیر. بررشنه دن دیکر بررشنه به قدر بکلرلر. ایکنجی برشنه جوجق دارنیلدینی زمان ققلی آرمش اولورسه قورتلدیغه حمل ایدیلر (بازار اورهن). قرقلر قاریشیرسه چوجوق طبعه tibixa علتنه مبتلا اولور. بوکا مانع اولق ایچون لحوسه لر ایکنه دکشیرلر. (بازار اورهن).

شاید بر قرقلی دیکر قرقلی به تصادف ایدرسه آل اوپوشورلر. پاره وایکنه

دکیشورلر . هانکیسی اوک آل اوپه بیلیرسه ذها امین اولور . قرقلی چوجوقلر تصادف ایتدکلری زمان صیرت صیرنه کتیریلرلر . اکر بو تصادف اولدینی زمان اهمیت ویرلمز و چوجوقده راحتسزلانیرسه، چوجنی کوزی آچیلمادن کوبک نه نیکی ایله دارتارلر (اسکیشهر - محی الدین بک) .

قرقوما و میرجه ماملری : قیز چوجقلری اوتوز سکز کونده ، اوغلان چوجقلر محقق قرق کونده و یا خود قرق بر کونده قرقلانیرلر . قرقلاناچنی صباح ، کونش دوغمان آقان صوکنارینه کیریلرک قرق دانه اوراق طاش طوپلانیر؛ بو طاشلر قادین بیقاددن صوکره، طاسک ایچنه قونور، صوایله برابر باشند آشاغی دوکولور . بوسورتله قادین قیرقلانیرسه چوجق طاش یوره کلی اولورمش دیرلر . چوجقده عیناً حتی بوتون اشیاسی بو طاشلی صودن کچر . شاید طاش بولمازسه ، صویه آلک یارمقلرینی ترس و یوز اولارق دالديرلر . یکریمی اولور . بوتنی قرقه ابلاغ ایدرک دوکونیرلر . زنکین اولورسه صویه آلتین آتیلارق اونسکه قرقلانیر . فقط عددینک اهمیت یوقدر . بوسورتله چوجق زنکین اولورمش (اسکیشهر - محی الدین بک) .

چوجقلر دوغدقلرنده بیقانبوب طوزلانیرلر . بو طوزلامق چوجق بیودکن صکره وجودینک قوقاماسی ایچون ایش . تر و سائرمدن وجودی قوقان آدملرک چوجقکن طوزلانما دیقنه قائلدرلر . صکره هر هفته بیقامق دوام ایدر . قرق کون ختامنده بر کموش قنجان ایله قرق قنجان صو قویه رق چوجنی او صوبک ایچنده بیقارلر و اوندن صکره چوجنی سوقاغه چیقاره بیلرلر (بکشهر - دده اقدی) .

برچوجق دوغدقدن قرق کون صکره حمامه کوتورولور . اوراده تمیز صو ایله بیقانیله بالاخره حمامدن چیتیلانچنی زمان اورتاده آقان پیس صولردن برقاج آویج آلتارق قرقلاما یا بیلیر . قرقلاما، آلتان پیس صویی چوجقک اوسته دوککدن عبارتدر . بوسورتله چوجق خسته لقره قارشى مقاومت کسب ایدر . پیس حالنده سارارلر . اسم ویرمه عادتی قرقلانقدن صکره اولور (قیصری) .

بر چوجقه نظر دکدیکی، راحتسزلانیدینی و یا خویرسزلانیدینی زمان، والدهسی چوجنی قیرقلار . بونک ایچون حمامه کوتورر، بیقاددن صکره حمامک خلاسینک

سو پور که سندن بر پارچه قوباریر، اونی تمیزجه ییقار، سکره بر مشربه صویه قرق بردفمه صوقوب چیقاریر؛ و هر صویه باتیریشنده ده کفارتی بودر، کفارتی بودر، دیر. مشربه ده کی صوی ده کفارتی بودر، دیر، چوجنک باشندن آشاغی به قدر دو کر، سکره کیندیرر، چوجنک حقیقتاً محنتله ندیکی واقع ایش (استانبول).

أسمه : لحوسه دو غوردقدن سکره آش بر چوملک دروننه قونارق لحوسه بی زیارته کله جک آدملرک کچه جکلری قبو اوزرینه آصیلیر. بو قرق کون بویله قالیر. قرق کون سکره آش بر صاغ آشیق ایله برابر آباق دکیه جک بریره صاحیلن کون دو غمدان بسمله ایله وضع ایدیلیر. صاغ آشیق قوماسنک سبی محضاً جوجق بویودیکی زمان صاغ آلی ایله ایش کوره بیلمه سی تأمین ایچوندیر.

شربت کوندرم الخ لحوسه قز جوجق دو غورورسه کوندریلن شربت صراحیسنک آخری قرمزی تول ایله باغلانیر؛ بوق اوغلان ایسه اوزمان صراحینک قاغی قورلر ویا آجیق براقیرلر. اقربا و تملقات بو صورتله چوجنک ارکک ویا قیز اولدیفنی اوکره نیر (استانبول).

سیواسده ارکک جوجق دو غنجه حلوا پیشیرمک لازمدیر. قیز جوجق دو غارسه قربان کسیلیر. سابق مبعوث خیری بکک افاده سنه کوره قربان کسمک قیز دو غوران قادینی محجوب وضعیتدن قورنارمق ایچوندیر. عمومیتله اوغلان جوجق قیز جوجغه ترجیح ایدیلیر و کلین ایچون شویله دیر: اوغلان دو غورورسه ک یرک باش کوشه در. قیز دو غورورسه ک قبو آرقاسی (نوقاد - ذکی بک). دوغان جوجق قیز ایسه کلینک موقعی کوچولور؛ اؤک ایچنده بر فیس قوس باشلار. اوغلانی تکرار اولندیرمکه قالیقشیرلر. ایکنجی کلین اولکی کلینه خدمتله مکفدر (سیواس).

اوغلان حلواسی تمیر اولنان حلوانی چوجنک بدنجی و قرقنجی کوننده قومشو و اقربا برلشهرک یرلر. عینی زمانده جالنی ایله ده اکلنجه یایارلر. یکرمنجی کونی والده حمامه کیدرسه ده جوجنی کونورمکی ابی صایمازلر. قرقنده جوجنی حمامه کونورلر. حمامه جوجق اشکبه یه قونور (نوقاد).

میرمه اوزونه عمرلی اولمیه ایچره : برقادینک چوجنی دوغار و اولورسه اونک یاشاماسی ایچون قرق دانه محمد آدی آدمدن برر بارچه کوموش آلیرلر . و اوندن بر کویه یاپدیرارق قیزاولسون ارکک اولسون قولقلرینه طاقارلر . صکره معین برمقدارده کی اودن قماش آلارق برکلیدن ایلک دوغان قیزه چوجق ایچون دبکدیرلر . کوملکی کین چوجق اوزون عمرلی اولور (حافیک قائممقامی بک) . چوجفک پدری فوقانی یره چیقماز و ایلک کوردیکی کون چوجفک اوزون عمرلی اولماسی ایچون پدرینک باشی اوجندن کچیریلیر (قیصری اشراقندن اسعد بک) .

چوجفک صحتلی و اوزون عمرلی اولماسی ایچون ابونیی بعض اوجاقلر زیارت ایدر . مثلاً : آشرناسده برمهتدی واردر، اکمکی اوفله دکن صکره قاری ایله قوجهیه یدیرر، اوج دانه اوزوم چپوغی کسوب اونلری یاقار، و اینجه طوز حاله کتبرد کدنصکره جویر و یاغ ایله قاریشدیروب چوجنی دنیایه کلدیکنده مفصللربی یاغلامق ایچون ویرر . زیارتخیلر عودت ایدرکن کری دونوب باقارلرسه طلسم بوزولور (بازاراوردن) .

اوجاق ایچون سیواس ارکک لیسهی مدیری حسنی بکدن شونلری اوکرندم : برسه اورفده هر دوغان چوجق اولمش؛ یالکیز حسنی بکک عائله سندن دوغان چرجقلر برحیات قالمش . بو استثنائی آل قاریسنه مقاومت ایدن برخاصه ده کوردکلری جهته لحوسه یاننه حسنی بکی آلوب کوتورلر و ترلی طاقیه سنی کلینلر آلوب صاقلارلرمش . قیزلردن وقادینلردن متعدد ایشله مه لی طاقیه هدیه آلوب صکره تکرار ویرمش . اوجاغک خاصیتی یدی بطنه قدر باقی ایمش .

چوجفک یاشاماسی ایچون قرق عائله دن برر غروش یاخود بشر غروش کموش یاره طویلورلر و بو یاره یکونیه قیوچیی به برحائل یاپدیریبورلر و اوزرینه نامتاهی محمد یازدیریبورلر . بعضاً او کوموشدن قولاغنه کویه طاقارلر ، یدی یاشنه قدر چیقارمازلر اسمی ده « یاشار » قورلر (توقاد) .

چوجفک یاشاماسی ایچون بر قومشودن بویو کجه صاج آیاغی آلیرلر و ایچندن اوج دفعه کچیرلر (توقاد) .

جوجنک یاشاماسی ایچون قرق بر محمد آدلی انساندن پاره طوبیلانیر . اوپاره ایله آرمود شکنده کوشدن حائل یابدیریلیر . بونک بر طرفنده ماشالله دیکر طرفنده قرق بر محمد یازیل در (اسکیشهر) .

سودسز قادینلر : سیواسلی ح ... بکک افاده سنه کوره بر لخورسه دوغوردینی زمان سودی اولمازسه یاخودممسی آغیر برسه ح ... بکک بویوک والده سنه مراجعت ایدر و بویوک آنه سی اوزون برده بر آلاق قیزدیرر، صکره اونی مەنک اوسته قونان ایصلاق کجه طوقوندیرارق جیزلاتیرمش . سود کلدیکی تجربه ایله نایتمش : حق بردفعه خسته نك بری ح ... بکک بویوک والده سی اوده بولامایچه مەسی قالدیروب قبولرینه سورمش، ودرحال اوساعت سوت کلش . آبروجه سیواسک شهیدلر محله سنده سود اولیاسی، اسمنده بر یاتیر واردر . سودی اولمایان قادینلر اورایه کیدوب زیارت ایدرلر . خافیکده ایسه پوره پورنام موقعده سودلی پیکار واردر که قادینلر اونک صوینی ایچوب بیقاندقلری زمان مەلرینه سود کلیرمش .

هری کس : خافیکده باغچه جق قریه سنک شمالنده برته اوزرنده برقاج آخاجلق زیارتگاه واردر . اسلام وخرستیانلر مشترکاً کیدرلر . جوجق عارسز اولور و آغلارسه اورایه کوتوریلور . حیوانلر عارسز اولورسه مثلا بر اینکک خوبی طوتارسه، بوزاغیسنه سودو بر مرسه، حیوانک منکورده سی کتیروب بر آخاجه طاقارلر . صیچانجق کوینده (القای صلیب) خرستیانلر و اسلاملردن زنکینلر قوزی وقویون، فقیرلر ایسه خروس کسرلر . قازانلر قاینار، بیکار ینیر . هرکس کونو خویلرینی بر اقوب دونه ر .

اکریلجه : سیواس طرفلرندن حضر الیاس کوننه اکریلجه (نه بریلجه) دیرلر . قادینلر بالخاصه حامله قادینلر بو کونده هیچ بر اینس کوزمزلر؛ عکس تقدیرده جوجقلرینک معلول یعنی ا کریلی دوغاجنه قائلدرلر . قادینلر بو کونده طوبیلانوب جای دره سنه کیدرلر وینک برلر .

میرمه بر بوممه : سیواسده جوجنک بویومه سی تأمین ایچون برتکیه به کوتوررلر واوراده بر خلقه دن کچیرلر . توقادده کوپک یاورولرینک بویومه سی تأمین ایچون بومره نکدن کچیرلر .

بورومبه هر مقلد : يوروك شاهين سيواسده برياتي در . يورومين چوجني
 کوتورلر، هر جمعه کونی صلا وقتی اوج دفعه يوروتيرلر؛ اوجوجق يوروك اولور .
 چوجق اوج جمعه صلا و بريلير کن قوللرنذن طوتولارق قبله يه قارشى اوج دفعه
 ساللانير . «صلايه دستور، چوجغمه دستور اذن و یردم، چوجغم يوروسين» دنيړ؛
 ايکي اوج آديم يوروتولور و بواوج دفعه تکرار ايديلير . هر تکرارده ايلري يورومك
 شرطدر . ياخود چوجق معين زمانده يورويه ميهرک سنده لرسه کوسته کلي دنيړ
 و کوسته کي کسيلير . کوسته کي کسمک ايچون چوجغك ايکي آياغي ايله بربرينه
 باغلانهرق جامع قبوسنه کوتورولور . ايلك جامعدن چيقان افندي ابي کسر . ياخود
 چوجق سواقده آياقلى باغلى اوطورتيلور؛ ايکي چوجق دائره وي طولاشمق
 اوزره حرکت ايدرلر ، قوشارلر ، هانکيسي اول کيرسه ابي او کسر ، او صره ده
 چوجوغك ياننه اكمک قونولور (اسكيشهر - محي الدين بك) .

دبسه هديکي ، دبسه برغدايي : چوجق ديش جيقارديني وقت ديش هديکي
 ياييلير . بويوك بر تپسي اور تاسنه چوجق اوطورتيلور . تپسي نك کنارنده چوجغك
 اطرافه ، کوچوک قرآن کریم ، کتاب ، اتمک ، مقاص ، بچاق ، آينه ، ايکنه ،
 ايلک وسايره ديزيلير . قرآن کریمه آل آتارسه خواجه اولور ؛ کتاب آليرسه
 اوقومش تحصيلي اولور . مقاص ، ايکنه ايلک آليرسه ترزي اولور ، اتمک آليرسه
 قسمتي بول اولور ، بچاق آلاجق اولورسه قصاب اولور ، الح . هديک باشندن
 آشاغي دوکولور . اقربا وقومشولر هديک يرلر (توقاد) . اناطولى ده بوعادت
 عمومی در .

[آريجه ماجارلرک نشر ايتديکي Revue Orientale ياخود (کله تي - سه - مله)
 عنواني علمی مجموعه مک ۱۹۰۶ ده انتشار ايدن يدنجي جلد ۱۵ ننجي صحيفه سنده
 پروفيسور ميساروش جولابکک (عثمانلي - تورک خرافه لري) عنواني تدقيقنه
 و (کله تي سه مله ده) انتشار ايدن ديکر مقاله لرينه مراجعت ايدیکز] .